

Гордієнко Н.М.

*Національний Технічний Університет України „Київський Політехнічний
Інститут”*

Типологія неологізмів сучасної німецької мови.

Сучасні німецькі філологи, що займаються вивченням проблеми неологізмів виділяють два типи неологізмів: нова лексема та нове значення або нова семема.

Нові лексеми є лексемами, що складаються з одного або групи слів, які не існували в такій єдності форми і значення в німецькому словниковому складі на більш-менш визначений момент часу відносно сьогодення. У відповідності до способу утворення нових лексем розрізняються наступні підгрупи: вкрай рідкісні новоутворення, які виникають не за аналогічними способами утворення, і дуже розповсюджені новоутворення, де мова, як правило, йде про композити і деривати, які утворені за внутрішнім або запозиченим способом словотворення. Коли ми говоримо про нову лексему, мова йде про лексичні одиниці, за допомогою яких ми вперше даємо ім'я новим явищам або новим обставинам. Вони складають найбільшу частку неологізмів у словниковому складі мови. Нові лексеми можуть бути :

- новоствореними словами, тобто як форма слова, так і значення є новими: *abspacen, All-inclusive-Reise, Genmais, Mobilzeit,*
- фіксованими сталими комбінаціями слів: *und tschüs, den Ball flach halten, im grünen Bereich,*
- запозиченнями з інших мов: *Anchorman* (запозичення з англійської), *Downsizing* (запозичення з англійської), *Latte macchiato* (запозичення з італійської). [3; 87]

У порівнянні з новими лексемами складова частина нового значення, як і слід було очікувати, є відносно невеликою. Нове значення значно важче розпізнати, ніж нові лексичні одиниці, тому що ключові слова вже існують в

мові, і на нове значення можуть вказувати лише незвичайні контекстуальні слова.

Про *нові значення* (неосемема, неосемантизм) йде мова в тому випадку, якщо у лексеми, що існує моно- або полісемно в німецькій мові, до наявної семми приєднується на більш-менш певному часовому відрізку відносного цього нова (така, що чітко відрізняється від існуючої) семма. Так за *K. Heller* "мова йде про нові значення (семми), що набувають вже існуючі в мові лексичні одиниці. Таким чином, новим є тільки значення, в той час, як форма слова вже була присутня у мові." [1; 8]

Процес формування нових значень, як правило, є істотно повільнішим, значно довшим і важко помітним, ніж виникнення та впровадження нових лексем. Неологізм є відносно і історично пов'язаним поняттям на підставі класифікації лексично позначених одиниць щодо часу їх виникнення. Посилання на (більш-менш точно обумовлений) відрізок часу появи, як і на фази поширення і виникнення (до лексикологізації) є вирішальним для визначення неологізму.

Нові значення становлять приблизно 8% від загальної кількості неологізмів 90-х років двадцятого століття [2; 148]. Мова йде про існуючі протягом деякого часу в словниковому складі лексеми (*klicken, Format, navigieren*), які також можуть бути запозиченнями (*skaten, surfen*), які отримали нове значення. Нове значення важче визначити, ніж нову лексему. Часто вони створюються за допомогою метафори або метонімії. А отже, вони не привносять в мову нових лексем, але інші значення та / або конотації. [3; 87]

Зміна значення є важливою складовою частиною зміни мови, як і зміна вимови. Завжди легше розпізнавати і визнати зміну вимови, тому що цей процес має яскраві ознаки, а зміна значення не є очевидною, оскільки немає ніяких зовнішніх змін лексеми. Семантична зміна відбувається при змінах значення слова в якісному (мається на увазі покращення чи погіршення значення) та/або кількісному (тобто розширення і звуження значення) розумінні. Історія, виникнення і зміна лексем, в першу чергу, викладені в

етимологічних словниках. Також зміни в значенні не є довільними, але можуть бути відсортовані за типами.

Причинами семантичних змін можуть бути названі, перш за все, екстралінгвістичні історичні причини, тобто зміна соціальних рамок умов використання мови:

- Через зміни речей може також змінюватися назва: *Feder*;
- Існує необхідність в сильних виразах: *Megastar*;
- Тенденція до евфемізації: *Reinigungskraft* (замість: *Putzfrau*);
- Тенденція до мальовничих виразів: *Amtsschimmel* (для дуже старанних посадових осіб).

Деякі філологи, що займаються вивченням проблем неології виділяють ще такий тип неологізмів як *неофразеологізми*. Під новими сталими словосполученнями, так званими неофразеологізмами, ми розуміємо складні мовні одиниці, які є відносно фіксованими та як правило семантично переосмислені. Неофразеологізми в тексті не так легко розпізнавати, у випадках, коли вже існують розповсюджені в мові вільні сполучення слів, які звучать однаково.

Література:

1. Heller, Klaus u.a. (1988): Theoretische und praktische Probleme der Neologismenlexikographie. Überlegungen und Materialien zu einem Wörterbuch der in der Allgemeinsprache der DDR gebräuchlichen Neologismen. – Berlin: Akad. der Wiss. der DDR, Zentralinst. für Sprachwiss. (Linguistische Studien: Reihe A, Arbeitsberichte 184).
2. Steffens, Doris (2007): Von „Aquajogging“ bis „Zickenalarm“. Neuer Wortschatz im Deutschen seit den 90er Jahren im Spiegel des ersten größeren Neologismenwörterbuches. – In: Der Sprachdienst 51, H. 4, 146–159.
3. Wolf-Bleiß, Birgit (2009): Neologismen – Sprachwandel im Bereich der Lexik. In: Siehr, Karl-Heinz/Berner, Elisabeth (Hrsg.). Sprachwandel und Entwicklungstendenzen als Themen im Deutschunterricht: fachliche Grundlagen. - Potsdam : Universitätsverlag Potsdam. - S. 83 – 101